

CHUYỆN RÌU RƠI TRONG THÁC

Ngày xưa ngày xưa, có hai chị em đi vào rừng, em chăn trâu còn chị thì bỏ củi. Chị bỏ củi ở đầu thác nước, vô tình làm rơi rìu xuống thác. Từ trên nhìn thì thấy rìu, nhưng khi xuống mò thì lại không thấy đâu nữa. Tìm không thấy rìu, chị bảo em

- Em ơi, rìu đã rơi xuống thác rồi. Bây giờ em về báo cho cha mẹ biết đi.
- Em về nhà ngay và nói với cha mẹ.
- Mẹ cha ơi! Rìu của chị đã rơi xuống thác nước rồi, tìm mãi mà không thấy đâu cả.
- Không cần đâu con ạ. Mất thì thôi, rìu nhà ta còn dư một nhà, xà gạc còn dư một nhà.

Rồi cha mẹ đưa cho một cái rìu khác bảo mang lên cho chị. Khi quay lại được nửa đường, em bị vấp một cái và tự nhiên nó quên hết lời cha mẹ dặn. Nghĩ ngợi một lát nó mới nhớ ra: “Ừ, mẹ cha dặn là: rìu còn dư một nhà, xà gạc còn dư một nhà”. Khi gặp chị, chị nó hỏi mẹ cha nói gì thì đưa em lại nói dối rằng:

- Mẹ cha nói: Chặt bằm! Chặt bằm! Nấu bóp! Nấu bóp! Có khách tới thì bán cho người Min.

Chị sợ quá, lại tiếp tục đi tìm rìu. Tìm mãi mà không thấy, mệt mỏi và khát nước, nó bèn giẫm chân tại chỗ và nói:

Mạch lên nước, mạch mạch lên nước

Mạch lên nước, cho đầy bờ nước

Ngập cây trời, ngập hòn đá trắng

Ngập cầm, cá sấu để ăn, kỳ đà để đớp

Nói xong thì nước từ từ xuất hiện, chị liền gọi em:

- Em ơi! Xuống đây uống nước!
- Tôi không tin chị đâu, chị nói dối. Nước từ đâu ra hở chị?
- Em quay lại đây đi.

Mặc chị kêu nài, đưa em vẫn không chịu nghe. Chị nói

Mạch lên nước, mạch mạch lên nước

Mạch lên nước, cho đầy bờ nước

Ngập cây trời, ngập hòn đá trắng

Ngập cầm, cá sấu để ăn, kỳ đà để đớp

Nước đã lên dâng lên đầu gối, người chị lại gọi em:

- Em ơi! Xuống đây uống nước em ơi!
- Nước từ đâu mà ra hở chị?
- Em ơi! Rồi em không còn thấy chị nữa đâu. Nước đã lên tới đầu gối rồi.

Nhưng em vẫn không chịu nghe. Chị lại nói:

Mạch lên nước, mạch mạch lên nước

Mạch lên nước, cho đầy bờ nước
Ngập cây trời, ngập hòn đá trắng
Ngập cầm, cá sấu để ăn, kỳ đà để đớp

Nước đã dâng lên đến ngực. Chị lại gọi:

- Em ơi! Nước đã dâng đến ngực chị rồi! Em nhìn xem nào!
- Tôi không tin chị đâu, chị nói dối.

Thấy em không nghe lời chị lại nói:

Mạch lên nước, mạch mạch lên nước
Mạch lên nước, cho đầy bờ nước
Ngập cây trời, ngập hòn đá trắng
Ngập cầm, cá sấu để ăn, kỳ đà để đớp

Nước ngập lên tới cầm, chị gọi:

- Em ơi, em quay lại nhanh lên. Nước bây giờ đã tới cầm chị rồi. Nếu em không quay lại là em không còn được thấy chị nữa đâu!

Nhưng em vẫn không quay lại. Cuối cùng chị đau đớn nói:

- Em ơi! Từ giờ em không còn thấy chị, chị không còn thấy em nữa rồi.

Vừa nói xong thì chị ngập hẳn vào trong nước và biến mất. Khi ấy em mới quay lại nhìn chị nhưng chẳng thấy chị đâu mà chỉ thấy nước lớn mênh mông. Sợ quá, nó kêu ầm lên:

- Chị ơi! Chị ơi! Em đã quay lại, em đã thấy nước lên rồi. Em cứ tưởng chị nói dối... Chị ơi! Chị ơi! Về lại chị ơi. Mẹ cha dặn như thế này: “Rìu còn dư nguyên một nhà, xà gạc còn dư đầy một nhà”. Em đã nói dối chị đấy.

Nhưng chị không còn nghe được nữa, nó đã xuống tới đáy nước rồi. Ở dưới nước, nó vẫn cố tìm lại cái rìu. Gặp cá tràu nó hỏi:

- Ôi cá tràu, mày có thấy cái rìu của tao không?
- Có, tôi thấy rìu ở chỗ chủ rắn. Chị đi tìm chỗ chủ rắn hỏi.
- Ôi rắn, anh có thấy rìu tôi rơi xuống thác nước không?
- Tôi có thấy.
- Xin rắn trả rìu cho tôi.
- Được thôi, nhưng cô trả ơn cho tôi cái gì?
- Tôi trả ơn cho rắn một cái chiêng.
- Tôi không cần chiêng!
- Nếu vậy, em xin trả một con voi cho rắn
- Tôi không cần voi!
- Ôi, vậy rắn muốn cái gì?

- Tôi muốn lấy em làm vợ!

Không biết làm thế nào hơn, chị đành ưng thuận. Sau đó họ thành vợ chồng với nhau,

Mất chị rồi, đưa em trai cứ ngồi bên thác khóc lóc mà không dám về nhà. Sau đó, nó đi vào trong rừng tìm chỗ ở chứ không về nhà nữa. Vào giữa rừng, thấy một cái giếng nước nó núp ở cạnh đó để chờ người ta tới múc nước. Một lát sau thấy quí Kră tới, Quí Kră

Múc đầy hai bầu nước, để xuống đất rồi đi hái lá cây làm nút. Khi quí Kră vừa đi khỏi, đứa bé bước ra dùng dao khoét miệng đáy hai bầu nước rồi lại đi trốn. Quí Kră trở về thấy hết nước đành phải múc lại. Nhưng múc mãi mà vẫn không đầy bầu. Vừa lúc đó đứa bé đọc:

Mruk, mruk, múc nước bà ma

Mrô, mrô, múc nước bà quí

Quí Kră nghe thấy bèn đi tìm người nói nhưng không thấy. Đứa bé lại đọc tiếp. Lần này, quí không đi tìm nữa mà hỏi:

- Ai nói thế? Ra gặp tôi đi.

- Đứa bé rời chỗ nấp ra gặp quí Kră. Thấy vậy, quí Kră mừng lắm:

- Ôi cháu tôi! Ôi cháu tôi!

- Bầu nước của bà bị cháu khoét để bà thấy cháu đấy.

- Không sao, bà không la cháu đâu. Bây giờ cháu về ở với bà nhé, cháu có muốn vậy không?

- Cũng được, cháu xin ở với bà.

Quí Kră dắt đứa cháu về nhà. Dọc đường gặp một con chó thật to, nó chỉ và nói với cháu:

- Này cháu, đó là ông cháu đấy...

Sau đó, quí Kră dẫn cả chó và đứa bé về nhà. Sáng hôm sau, quí Kră bảo:

- Cháu ơi! Hôm nay cháu đi chăn trâu nhé.

- Thôi mai cháu mới đi.

Hôm sau, quí Kră đưa cho đứa bé một cái bò mà nó nghĩ là “con trâu”. Đứa cháu mang cái bò vào rừng, gặp hai người con trai là Y M’prong và Y Njong. Thế là ba đứa dẫn nhau đi chơi suốt ngày. Đến chập tối đứa bé mới về nhà. Bà quí Kră nói:

- Ô, cháu chăn trâu tốt quá, cháu cho nó ăn no quá

Ngày hôm sau, quí Kră lại bảo cháu đi chăn trâu tiếp. Khi nào vào đến rừng nó lại gặp Y M’prong và Y Njong. Ba đứa bàn với nhau là sẽ cầu cúng để gọi chị đưa bé ở trong rừng về. Chúng mang cơm gạo Bake, trứng vịt, trứng gà tới đầu thác. Đứa bé cháu quí Kră gọi chị, chị nso nghe thấy bèn nói:

- Chờ đó em ơi!

Nhưng em không nghe được. Chị lại gọi nữa, nó mới nghe thấy và đứng đợi. Sau đó, hia chị em gặp nhau và vui mừng trò chuyện. Em đưa cơm cho chị ăn và nói:

- Chị ơi, chị ở dưới nước thế nào? Ở dưới đó cái gì cũng đẹp à chị?
- Cái gì cũng đẹp em ạ.
- Nếu vậy, chị cho em đi cùng chị nhé.
- Thế thì sáng mai em đi với chị. Còn bây giờ chúng ta về thôi.

Sau đó, chị đi xuống nước còn em về chỗ Y M'prong và Y Njong đợi. Ba đưa trở lại bãi chăn trâu ăn cơm. Cơm nước xong xuôi, chúng rủ nhau đi bắt cá mang về. Đến nhà, đứa cháu nói với bà quỉ Kră:

- Bà ơi, hôm nay cháu bắt được nhiều cá lắm bà ạ.
- Đưa bà xem. Ôm cháu mang cái gì về đây? Không phải cá đâu, rắn đấy cháu ạ.

Nói rồi bà quỉ mang cá đồ đi hết và bảo cháu:

- Cháu ở nhà, bà đi xúc cá về cho mà xem.

Khi bà đi rồi, đứa cháu lấy cá nướng trong bồ ra ăn. Nó ăn hết thịt, con xương cho chó ăn. Nó ăn rất nhiều, ăn hết cả cá nướng trong bồ. Một lát sau, bà nó về gọi cháu:

- Ôi cháu! Ra xem cá của bà đi, nhiều lắm!

Cháu nhìn ra thì thấy đó không phải là cá mà là giun đầy một rổ. Bà quỉ Kră lấy giun nấu canh để hai bà cháu ăn. Bà quỉ Kră ăn rất nhiều, còn cháu thì không dám ăn vì thấy bẩn quá. Sáng hôm sau, cháu lại đi chăn trâu nữa. Nó mang theo cơm nếp, gạo Bake, trứng gà, trứng vịt để cho chị nó ăn. Nó tới rú Y M'prong và Y Njong rồi ba đưa đến chỗ đầu thác, em cất tiếng gọi chị:

- Chị ơi! Bây giờ em đi với chị, chị nhé.
- Ừ.

Hai chị em dắt nhau đi xuống nước, em đi không quen nên cứ mò mẫm bước thấp bước cao. Thấy vậy, chị khuyên:

- Ở trong nước người ta xem chỗ nào nước vững chắc thì đó là đường đi. Ở dưới nước người ta gọi rắn là chó.

Khi hai chị em xuống đến nơi thì một con rắn kêu lên rồi lao vào định cắn em. Chị bèn la rắn:

- Đừng cắn, chó. Sau đó quay lại dặn em:- Em ơi, nếu chó sủa thì em đừng quay lại nhé!

Em ở với chị bà ngày thì mới biết anh rẻ mình cũng là rắn. Một hôm, chị bảo em ở nhà nấu cháo, mình đi múc nước. Trước khi đi, chị dặn:

- Em ơi, ở nhà nấu cháo nhé. Nếu cháo sôi cũng đừng gõ đấy. Nếu em gõ, chó chạy lại vì tưởng em cho ăn...

Em nghe lời và bắt đầu nấu cháo. Một lát sau, vì sợ cháo sôi trào ra ngoài nó gõ gõ vào nôi. Nghe thấy tiếng gõ, đàn rắn tưởng đến giờ ăn bèn chạy tới, em sợ rắn cắn bèn hét âm lên. Chị chưa múc được nước, nhưng nghe tiếng em kêu thì vội vàng chạy về hỏi:

- Sao em hét lên thế?
- Rắn đến đông quá chị ơi/

Chị bèn quay lại la:

- Đi chỗ khác, chó! Chúng mày xấu hổ với tao quá, người ta chó cho chúng mày ăn đầu mà chạy tới.

Đàn răn nghe lời trở về chỗ cũ. Sau chuyện này, chị có vẻ buồn. Còn em cũng không thích ở dưới nước nữa, nó bảo chị đưa về mặt đất. Khi hai chị em lên tới mặt đất, em nói với chị:

- Ngày mai chị em mình lại gặp nhau nghe chị.

Sau đó, hai chị em chia tay nhau. Sáng hôm sau, em cùng Y M'prong và Y Njong đến chỗ thường gọi chị. Đến nơi, em gọi chị lên ngay. Khi chị lên, em đưa cơm cho ăn. Đợi chị ăn xong, nó nói:

- Chị ơi, chị về nhà với em đi! Chị đừng ở dưới nước với rắn với rít. Chị bỏ chồng rắn về với chồng chưa cưới của chị đi thôi. Anh Y M'prong và, Y Njong đã làm nhà ở chỗ rất đẹp, rất tốt rồi. Chị đừng thèm chồng rắn, chị ạ.

- Chị không muốn về mặt đất em ơi!

- Em biết rồi, không phải vì thế mà chị ở lại đâu..

Nghe em nói vậy, chị bỏ về nước ngay. Em muốn giữ chị lại mà không được vì người chị rất tron. Buồn bã, em trở lại chỗ Y M'prong và Y Njong, nói:

- Chị không về, các anh ạ. Em giữ lại mà không được.

Cả ba đều bối rối không biết phải làm thế nào. Hôm sau, họ lại nấu cơm nếp, gói lại rồi đến chỗ đầu thác. Em cất tiếng gọi thống thiết. Chị nghe được nhưng không lên mà còn căn dặn:

- Mày còn gọi tao làm gì? Mày muốn giết tao à?

- Không phải đâu chị ơi! Em lỡ làm chị buồn, bây giờ em không làm thế nữa đâu.

Sau đó, em năn nỉ mãi làm chị vui lòng phải lên gặp em. Em đưa cơm nếp, gạo Bake, trứng gà, trứng vịt cho chị ăn. Đợi chị ăn xong, em nói:

- Bây giờ mình về nhà chị nhé. Có thực chị không muốn về với em à?

- Đúng là không muốn.

Nói rồi, chị bỏ về. Em cùng Y M'prong, Y Njong đuổi theo giữ lại. Bắt ở chân cũng trượt, bắt ở tay cũng trượt. Cuối cùng, họ phải lấy cơm nếp trét vào tay mới túm được vào tóc người chị và giữ lại được. Tức quá, chị vừa khóc vừa chửi mắng họ hết lời:

- Tụi mày làm như vậy hả? Tụi mày muốn làm gì tao?

Em đáp:

- Tôi không muốn chị ở trong nước với rắn với rít. Bây giờ chị phải về ở với bọn tôi. Chị lấy anh Y M'prong làm chồng...

Rồi em kéo chị tới chiếc chòi của Y M'prong và Y Njong làm trên cây đa. Sáng hôm sau, họ rên grom làm thang để phòng chồng rắn của chị theo đến trả thù, chị giận giữ nói với ba người:

- Chúng mày đừng giữ tao. Nếu giữ tao lại, chồng tao sẽ đến cứu thì chúng mày sẽ chết hết. Anh ấy mất vợ là anh ấy phải đánh thôi.

Ngày hôm sau, chồng của cô gái từ Min trở về. Đến cửa nhà hắn gọi:

- Em ơi, ra đỡ đồ giùm anh.

Gọi hồi lâu mà không thấy vợ trả lời, hắn đành thả đồ xuống đất, rồi cột voi lại. Vào trong nhà không thấy vợ đâu cả hắn bèn mặc áo trắng vào rồi đi tìm vợ. Đến chỗ cây đa thấy người vợ ở trên đó, hắn hỏi:

- Em ơi, em ngồi làm gì ở đó?

- Ôi, không phải đâu. Chúng nó bắt em rồi giữ em ở đây.

Thấy vợ nói như vậy, hắn ta vội leo lên chòi để cứu vợ. Nhưng leo lên được một nấc thì người đứt một khúc vì thang làm bằng guom, leo lên hai nấc thì đứt hai khúc,.. leo lên bốn nấc thì đứt bốn khúc. Khi rần leo lên tới nấc thang thứ 7 thì kiệt sức rơi xuống đất và chết. Từ đó, chị đành phải sống cùng với em và Y M'prong, Y Njong. Đi đâu họ cũng phải giấu dao cột cửa lại, không cho cô trốn đi chỗ khác. Ít lâu sau, chị nhận cả Y M'prong và y Njong làm em rồi nó với họ:

- Các em ơi! Hôm nay các em đi bắt chim ở rừng nhé. Chị muốn ăn thịt chim. Bây giờ các em không phải suy nghĩ gì nữa. Chị hiểu ra rồi... May mà các em giết được rần.

Ba chàng trai mừng lắm. Họ tin cô chị nên khi đi săn chim họ không giấu dao, cột cửa như trước nữa. Khi mấy chàng trai đi rồi thì cô gái ngồi suy nghĩ rất lâu. Sau đó, cô sửa soạn bầu đựng nước đầy một gùi và đi ra giếng nước. Tới nơi, cô múc nước đầy bầu rồi đi tới chỗ ở cũ dưới nước.

Một lát sau, ba chàng trai trở về, không thấy cô chị và bầu nước đâu cả liền bảo nhau:

- Ôi, chị mình tốt thật, chị mình đi múc nước cho tụi mình rồi.

Nhưng đợi mãi không thấy chị về, họ bèn tới giếng nước để tìm. Ở đấy, họ chị thấy những bầu nước đựng đầy gùi mà không thấy cô gái đâu cả. Cứ ngỡ cô gái đi 'Ek' nên họ trở về nhà đợi. Nhưng đến tối vẫn chưa thấy trở về thì họ biết chị đã trở về chốn cũ. Thương nhớ chị nên sáng hôm sau đưa em lại mang cơm canh đến bên thác để gọi chị về. Tới nơi, nó cất tiếng gọi thống thiết.

Nhưng em gọi từ sáng đến tối mới thấy chị ở dưới nước đi lên. Bây giờ chị không muốn gặp em nữa:

- Mày còn gọi tao làm gì? Mày đã giết chồng tao rồi.

- Đừng ở như vậy chị ơi! Em đã sai lầm khi giết chồng chị, em biết lỗi rồi.

Nhưng chị vẫn kiên quyết không lên gặp em, không nhận em nữa:

- Bây giờ mày sống thế nào mặc kệ mày, tao sống thế nào mặc kệ tao.

Sau đó, chị xuống dưới nước ở và không bao giờ trở lại mặt đất nữa.

(Người kể: Y Blul, buôn Bang, xã Đắk Liêng, huyện Lắk, tỉnh Đắk Lắk)